

ენათმეცნიერება Linguistic

ალუზია როგორც ინტერტექსტუალობის სტრატეგია პოლიტიკურ დისკურსში

ნინო თავიდაშვილი

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქუთაისი, საქართველო

ელ. ფოსტა: nino.tavidashvili@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.33.05>

SJIF 2025: 8.584

ალუზია, როგორც ინტერტექსტუალობის ერთ-ერთი სტრატეგია, წარმოადგენს პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებულ ინსტრუმენტს, რომელიც აძლიერებს ზეპირი, თუ წერილობითი ტექსტების დამაჯერებლობას. ისტორიულ მოვლენებზე, ფიგურებზე, მითებზე, ან ცნობილ კულტურულ სიმბოლოებზე მითითებით პოლიტიკური აქტორები ამყარებენ კავშირს თავიანთ აუდიტორიასთან და ეყრდნობიან საერთო ცოდნასა და ღირებულებებს თავიანთი არგუმენტების გასაძლიერებლად. ალუზია საშუალებას აძლევს პოლიტიკოსს ლაკონურად და ხშირად ემოციურად რეზონანსული გზით განიხილოს კომპლექსური იდეები და კონცენტრირება მოახდინოს კოლექტიურ მეხსიერებაზე. წინამდებარე ნაშრომის მიზანია განსაზღვროს ალუზიის როლი პოლიტიკურ დისკურსში და გააანალიზოს მისი ფუნქციები, ტიპები და გავლენა საზოგადოების აღქმასა და პოლიტიკურ ეფექტურობაზე.

პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებული ალუზიის ფუნქციები მრავალფეროვანია: სანდოობისა და ავტორიტეტის გაძლიერება და განმტკიცება, ემოციური რეზონანსის უზრუნველყოფა, კომპლექსური იდეების კონდენსირება, ოპონენტის კრიტიკა და საზოგადოებრივი აზრის მობილიზება.

პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებული ალუზიის ტიპებიდან გამოირჩევა ისტორიული, რელიგიური, ლიტერატურული და კულტურული ალუზიები. ისტორიული ალუზიის გამოყენების დროს ადრესანტი წარსულის მოვლენებზე მიაწვდის და პარალელებს ავლენს თანამედროვეობასთან. რელიგიური ალუზია განსაკუთრებით თვალსაჩინოა იმ საზოგადოებებში, სადაც რელიგიას სოციალურ ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება. ლიტერატურული ალუზიით პოლიტიკოსები მიაწვდის ცნობილ ავტორებზე, ან ნაწარმოებებზე - ასეთი მინიშნებები განსაკუთრებით ეფექტურია, როცა ისინი ეხება თანამედროვე პოლიტიკურ პრობლემებთან მჭიდროდ დაკავშირებულ თემებს. დაბოლოს, კულტურული ალუზია პოპულარულ კულტურასა და ეროვნულ იდენტობასთან არის დაკავშირებული.

ამრიგად, პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებული ალუზია წარმოადგენს ძლიერ ინსტრუმენტს არგუმენტირებისთვის, საზოგადოებრივი აღქმის ფორმირებისთვის,

კომპლექსური საკითხების გამარტივებისა და კოლექტიური მოქმედების მობილიზებისთვის. როგორც პოლიტიკური კომუნიკაციის ერთ-ერთ ცენტრალური მახასიათებელი, ალუზია მკაფიოდ წარმოაჩენს იმ ასპექტებს, რომლითაც ენა და კულტურა ერთმანეთშია გადაჯაჭვული პოლიტიკური ლანდშაფტის ფორმირებისთვის.

საკვანძო სიტყვები: ალუზია, ინტერტექსტუალურობის ერთ-ერთი სტრატეგია, პოლიტიკური დისკურსი

ინტერტექსტუალურობის კონცეფცია გულისხმობს განსაზღვრული ტექსტის მნიშვნელობის სხვა ტექსტით ჩამოყალიბებას. ნებისმიერი ტექსტი ციტატების მოზაიკაა, რომელიც სხვა ტექსტების შთანთქმისა და ტრანსფორმაციის გზით არის შექმნილი [Kristeva, 1980: 36], [Devitt, 1991: 336]. იგივე ითქმის პოლიტიკურ დისკურსზეც. პოლიტიკური დისკურსის ფორმირებისას საკომუნიკაციო აქტის მონაწილეებს შორის მყარდება კომპლექსური ინტერტექსტუალური კავშირები [Dontcheva-Navratilova, 2017]. პოლიტიკოსები სისტემატურად მიმართავენ ინტერტექსტუალურობას, როგორც მძლავრ არგუმენტაციულ ხერხს, რათა სასურველი ეფექტი მოახდინონ სამიზნე აუდიტორიაზე.

ალუზია, როგორც ინტერტექსტუალურობის ერთ-ერთი სტრატეგია, წარმოადგენს პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებულ ინსტრუმენტს, რომელიც აძლიერებს ზეპირი, თუ წერილობითი ტექსტების დამაჯერებლობას. ისტორიულ მოვლენებზე, ფიგურებზე, მითებზე ან ცნობილ კულტურულ სიმბოლოებზე მითითებით პოლიტიკური აქტორები ამყარებენ კავშირს თავიანთ აუდიტორიასთან და ეყრდნობიან საერთო ცოდნასა და ღირებულებებს თავიანთი არგუმენტების გასაძლიერებლად. ალუზია საშუალებას აძლევს პოლიტიკოსს ლაკონურად და ხშირად ემოციურად რეზონანსული გზით განიხილოს კომპლექსური იდეები და კონცენტრირება მოახდინოს კოლექტიურ მეხსიერებაზე. წინამდებარე ნაშრომის მიზანია განსაზღვროს ალუზიის როლი პოლიტიკურ დისკურსში და გააანალიზოს მისი ფუნქციები, ტიპები და გავლენა საზოგადოების აღქმასა და პოლიტიკურ ეფექტურობაზე.

ალუზია არის მოკლე, ირიბი მინიშნება პიროვნებაზე, ადგილზე, მოვლენაზე ან ლიტერატურულ ნაწარმოებზე, რომელიც, სავარაუდოდ, ფართოდ იქნება გაგებული სამიზნე აუდიტორიის მიერ. პოლიტიკურ დისკურსში ალუზია ხშირად გამოიყენება ძლიერი ხატოვანების, ისტორიული პრეცედენტების, ან მორალური იდეალების გამოსახატავად ხანგრძლივი ახსნა-განმარტების საჭიროების გარეშე. ალუზია სხვადასხვა მიზანს ემსახურება: დარწმუნება, კრიტიკა, საერთო ღირებულებების ხაზგასმა, სათანადო ემოციების აღძვრა და რთული პოლიტიკური არგუმენტების გამარტივება.

პოლიტიკურ კომუნიკაციაში ალუზიას შესაძლოა ჰქონდეს სტენოგრაფიული ეფექტი, რაც საშუალებას აძლევს ადრესანტს სწრაფად და ეფექტურად გადმოსცეს კომპლექსური მესიჯი. ალუზიის გამოყენებისას გამოსვლებში, დებატებსა, თუ კამპანიებში პოლიტიკოსის მიზანია თავისი სანდოობის გაძლიერება, ეროვნული ან კულტურული იდენტობის აქცენტირება, ან ოპონენტების კრიტიკა.

პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებული ალუზიის ფუნქციები მრავალფეროვანია: 1. სანდოობისა და ავტორიტეტის გაძლიერება და განმტკიცება - პოლიტიკოსები ხშირად იყენებენ მინიშნებებს ავტორიტეტულ ფიგურებზე, ან მოვლენებზე, რითაც საკუთარი თავის ასოცირებას ახდენენ რესპექტაბელურობასთან, რაციონალიზმთან, ან კონკრეტულ პოლიტიკურ იდეოლოგიასთან. მაგალითად, როცა პოლიტიკოსი მიაწიშნებს აბრაამ ლინკოლნზე, მას

შეუძლია მსმენელში მაღალი ზნეობრიობის, ან ერთიანობისადმი ერთგულების განცდა აღძვრას. ასეთი ალუზია მეტ სერიოზულობას სძენს მომხსენებლის სიტყვებს და მათ უფრო დამაჯერებელს და ისტორიულ სიბრძნეზე დაფუძნებულს ხდის; 2. ემოციური რეზონანსის უზრუნველყოფა - ალუზიას შეუძლია აუდიტორიაში სათანადო ემოციური რეაქციების აღძვრა ღრმად ფესვგადგმული კულტურული მინიშნებების გამოყენებით. მაგალითად, ადამიანის უფლებებზე საუბრისას ჰოლოკოსტზე მინიშნებამ შესაძლოა უსამართლობის და შიშის ძლიერი განცდა გამოიწვიოს, რაც აუდიტორიას მორალურ იმპერატივებზე დაფიქრებისკენ უბიძგებს. შესაბამისად, პოლიტიკურ კამპანიებში ამერიკული ოცნების ხსენება იმედის, შესაძლებლობებისა და ეროვნული სიამაყის გრძნობას აღძვრავს, რაც ემოციურ კავშირს ქმნის ამომრჩეველთან; 3. კომპლექსური იდეების კონდენსირება - პოლიტიკური დისკურსი ხშირად მოიცავს კომპლექსურ საკითხებს, რომელთა მარტივად ახსნა შესაძლოა რთული იყოს. ალუზია პოლიტიკოსებს საშუალებას აძლევს მკაფიოდ და ლაკონურად ახსნან აღნიშნული საკითხები ისეთ ისტორიულ მოვლენებზე, ან ფიგურებზე მინიშნებით, რომლებიც გაცილებით ღრმა და ფართო კონცეპტებს წარმოადგენენ. მაგალითად, ალუზიას „ცივ ომზე“ შეუძლია გააერთიანოს იდეოლოგიურ კონფლიქტთან, დიპლომატიასა და გლობალური ძალაუფლების დინამიკასთან დაკავშირებული მრავალი კონცეპტი, რაც აუდიტორიისთვის ამ საკითხების გააზრებას აადვილებს; 4. ოპონენტის კრიტიკა - ალუზია შესაძლოა გახდეს ირიბი კრიტიკის ფორმაც. პოლიტიკოსმა შეიძლება გამოიყენოს ალუზია ისტორიულ წარუმატებლობაზე ან სკანდალზე, რათა მიანიშნოს, რომ პოლიტიკური ოპონენტიც იმავე გზას ადგას. მაგალითად, ამერიკულ პოლიტიკაში „უოტერგეიტის სკანდალზე“ მინიშნება შეიძლება გამოყენებული იქნეს მმართველობის გამჭვირვალობის, ან ეთიკურობის ნაკლებობის კრიტიკისთვის. ასეთი ალუზიები აღძვრავს ნეგატიურ ასოციაციებს, რაც აუდიტორიას აიძულებს პარალელები გაავლოს წარსულისა და აწმყოს მოვლენებს შორის; 5. საზოგადოებრივი აზრის მობილიზება - პოლიტიკოსები ხშირად მიმართავენ ალუზიას საზოგადოების მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად განსაზღვრულ საკითხთან დაკავშირებით. რევოლუციურ ფიგურებზე, ან ისეთ მოძრაობებზე მინიშნებებს, როგორიცაა საფრანგეთის რევოლუცია, ან სამოქალაქო უფლებების აქტივიზმი ამერიკის შეერთებულ შტატებში, შეუძლია სამართლიანობისა და კოლექტიური ქმედების გრძნობების აღძვრა. ასეთი ალუზიები აუდიტორიას შთააგონებს, მხარი დაუჭიროს იმ იდეებს, რომლებსაც ის მორალური თვალსაზრისით სამართლიანად, ან ისტორიული თვალსაზრისით მნიშვნელოვნად მიიჩნევს.

პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებული ალუზიის ტიპებიდან გამოირჩევა ისტორიული, რელიგიური, ლიტერატურული და კულტურული ალუზიები.

ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული ტიპია ისტორიული ალუზია, რომლის გამოყენების დროს ადრესანტი წარსულის მოვლენებზე მიანიშნებს და პარალელებს ავლებს თანამედროვეობასთან. მაგალითად, ისტორიული ალუზია იკვეთება ციტატაში - “The American story depends not on any one of us, not on some of us, but on all of us, on **“We the People,”**” (ბაიდენი 2021), სადაც ადრესანტი ახსენებს შეერთებული შტატების კონსტიტუციის პრეამბულის პირველ სამ სიტყვას (We the People), რომლებიც ყველაზე მკაფიოდ წარმოაჩენს კონსტიტუციით დაკანონებულ სახალხო სუვერენიტეტს. ამ გზით ადრესანტი შეახსენებს მსმენელს, რომ უზენაესი ხელისუფლება ეკუთვნის ამერიკელ ხალხს; ასევე, ციტატაში - “Through struggle, sacrifice, and setbacks, our **“better angels”** have always prevailed” (ბაიდენი 2021), სადაც პრეზიდენტი ბაიდენი მიანიშნებს ცნობილ ფრაზაზე - better angels - პრეზიდენტ ლინკოლნის

პირველი საინაუგურაციო სიტყვიდან. პრეზიდენტმა ლინკოლნმა ამ ფრაზით გამოხატა ამერიკელი ხალხის საუკეთესო ღირებულებები. მოცემულ შემთხვევაში პრეზიდენტ ბაიდენის მიზანია ხაზგასმით მიუთითოს, რომ მძაფრი ისტორიული ქართველების ფონზე ამერიკელი ხალხი ყოველთვის იცავდა და ინარჩუნებდა აღნიშნულ ღირებულებებს.

რელიგიური ალუზია განსაკუთრებით თვალსაჩინოა იმ საზოგადოებებში, სადაც რელიგიას სოციალურ ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება. რელიგიური ალუზია იკვეთება ციტატაში - “When we see that *wounded traveler on the road to Jericho*, we will not pass to the other side” (ბუში 2001). სახეზეა მინიშნება სახარებისეულ იგავზე კეთილი სამარიტელის შესახებ, რომელმაც დახმარების ხელი გაუწოდა იერიქოს გზაზე შემხვედრ, მისგან განსხვავებული აღმსარებლობის მატარებელ (იუდეველ), სხვებისაგან უგულვებელყოფილ დაჭრილ მოგზაურს. აღნიშნული ალუზიით ადრესანტი მსმენელს გულისხმიერების, სოლიდარობისა და ტოლერანტობისაკენ მოუწოდებს; ციტატაში - “Encouraging responsibility is not a search for *scapegoats*, it is a call to conscience” (ბუში 2001) - კვლავ რელიგიურ ალუზიას ვხვდებით. ამჯერად, ნახსენებია ბიბლიური განტევების ვაცი, რომელსაც საზოგადოება სხვების პასუხისმგებლობას აკისრებს. ადრესანტის ღრმა რწმენით, მოქალაქემ პასუხისმგებლობა უნდა იკისროს არა იძულებით (როგორც განტევების ვაცმა), არამედ საკუთარი სინდისის კარნახით.

ლიტერატურული ალუზიაც ხშირად გვხვდება პოლიტიკურ დისკურსში. პოლიტიკოსებმა თავიანთი არგუმენტების გასამყარებლად შეიძლება მიანიშნონ ცნობილ ავტორებზე, ან ნაწარმოებებზე. ასეთი მინიშნებები განსაკუთრებით ეფექტურია, როცა ისინი ეხება თანამედროვე პოლიტიკურ პრობლემებთან მჭიდროდ დაკავშირებულ თემებს. მაგალითად, პრეზიდენტი რეიგანი შეერთებულ შტატებს მოიხსენიებს, როგორც “*shining city upon a hill*” (რეიგანი 1989). აქ სახეზეა ალუზია პურიტანთა ლიდერის ჯონ უინტროპის ნაწარმოებზე. აღნიშნული ალუზიის გამოყენებით ადრესანტი მიზნად ისახავს თავისი ქვეყანა წარმოაჩინოს, როგორც ზნეობრივი მაგალითი მთელი მსოფლიოსთვის.

კულტურული ალუზია პოპულარულ კულტურასა და ეროვნულ იდენტობასთან არის დაკავშირებული. მისი გამოყენებით პოლიტიკოსი უფრო ფართო დემოგრაფიულ ჯგუფებთან (განსაკუთრებით, ახალგაზრდებთან), ან უფრო მრავალფეროვან აუდიტორიასთან ამყარებს კონტაქტს: “They’re all singing the same old song... *A song called “Yesterday”* (კლინტონი 2015) - ბითლზის ჰიტზე ალუზიით კლინტონი მიუთითებს, რომ მისი ოპონენტები ფეხს ვერ უწყობენ თანამედროვეობის მოთხოვნებს და გამოწვევებს.

ამრიგად, პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენებული ალუზია წარმოადგენს ძლიერ ინსტრუმენტს არგუმენტირებისთვის, საზოგადოებრივი აღქმის ფორმირებისთვის, კომპლექსური საკითხების გამარტივებისა და კოლექტიური მოქმედების მობილიზებისთვის. ისტორიული მოვლენების, რელიგიური, ან კულტურული სიმბოლიკის მოხმობით პოლიტიკურ აქტორებს შეუძლიათ აუდიტორიასთან ინტერაქცია ღრმა ემოციურ დონეზე, რაც უზრუნველყოფს უმთავრესი საკითხების საერთო გაგებას. ალუზია პოლიტიკოსებს საშუალებას აძლევს აწყო წარსულთან, პირადი - კოლექტიურთან და იდეოლოგია - იდენტობასთან დაკავშირონ. მიუხედავად იმისა, რომ ალუზია ზრდის პოლიტიკურ ეფექტურობას, იგი, ასევე, შეიცავს გადაჭარბებული გამარტივების, ან მანიპულირების რისკს. შესაბამისად, უმნიშვნელოვანესია, რომ როგორც პოლიტიკოსმა, ისე მისმა აუდიტორიამ კრიტიკულად შეაფასოს ალუზია და გააცნობიეროს, თუ როგორ შეუძლია მას საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბება და პოლიტიკურ შედეგებზე გავლენის მოხდენა. საბოლოო ჯამში, ალუზია კვლავ

პოლიტიკური კომუნიკაციის ერთ-ერთ ცენტრალურ მახასიათებლად რჩება, რაც მკაფიოდ წარმოაჩენს იმ ასპექტებს, რომლითაც ენა და კულტურა ერთმანეთშია გადაჯაჭვული პოლიტიკური ლანდშაფტის ფორმირებისთვის.

ლიტერატურა:

- 1) **Devitt A. J.**, Intertextuality in tax accounting: Generic, referential, and functional. In *Textual dynamics of the professions: Historical and contemporary studies of writing in professional communities*, C. Bazerman and J. G. Paradis, Eds. University of Wisconsin Press, Madison, WI. pp. 336—357, 1991.
- 2) **Dontcheva-Navratilova O.**, Coherence and persuasion in political speeches: Ideological coherence in coherent discourse. Brno: Masaryk University, 2017.
- 3) **Kristeva J.**, *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*. Columbia University Press, 1980.
- 4) **The American Presidency Project** (e.resource). Access regime: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents>. Last date of access: 01.05.2025.

Nino Tavidashvili

Akaki Tsereteli State University

Kutaisi, Georgia

e-mail: nino.tavidashvili@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.33.05>

SJIF 2025: 8.584

Allusion - a Strategy of Intertextuality in Political Discourse

Abstract

Allusion, as one of the strategies of intertextuality, is a tool used in political discourse to enhance the persuasiveness of oral or written texts. Referring to historical events, figures, myths, or well-known cultural symbols, political actors establish a connection with their audience and rely on shared knowledge and values to strengthen their arguments. The aim of this paper is to define the role of allusion in political discourse and to analyze its functions, types and impact on public perception and political effectiveness.

The functions of allusion in political discourse are diverse: to enhance and reinforce credibility and authority, to provide emotional resonance, to condense complex ideas, to provide criticism and to mobilize public opinion.

Among the types of allusion used in political discourse there are historical, religious, literary and cultural allusions. When using historical allusion, the addressee refers to past events and draws parallels with the present. Religious allusion is especially prevalent in societies where religion plays an important role in public life. With literary allusion politicians

refer to famous authors or works - such allusions are especially effective when they relate to issues closely related to contemporary political reality. Finally, cultural allusion is linked to popular culture and national identity.

Thus, allusion in political discourse is a powerful tool for argumentation, shaping public perception, simplifying complex issues and mobilizing collective action. As one of the central features of political communication, allusion clearly demonstrates the ways in which language and culture are intertwined to shape the political landscape.

Key words: Allusion, strategies of intertextuality, political discourse

რეცენზენტი: პროფესორი ალენ ბერდიჩევსკი